

• open boeddhisme • (<http://openboeddhisme.nl/>)

• ONAFHANKELIJK • ONDERZOEKEND • OPINIËREND •

CBS telt 65.000 volwassen boeddhisten

16 mei 2014

Ongeveer 65.000. Dit is het aantal autochtone en allochtone Nederlanders ouder dan 20 jaar dat volgens het CBS zich rekent tot het boeddhisme. Het is voor de eerste keer dat onafhankelijke onderzoekers een aantal boeddhisten publiceren dat zij zelf hebben vastgesteld.

Het CBS is de **eerste organisatie** die na **zelfstandig en onafhankelijk onderzoek** tot een aantal volwassen autochtone en allochtone boeddhisten komt: 65.000. Dit aantal stelt de resultaten van verschillende onderzoeken in een ander kader. Het werpt ook een ander licht op de totstandkoming van de zendmachtigingsaanvraag BOS en een VU-opleiding.

Deze conclusie over het aantal is te trekken uit het CBS-rapport *Het belang van religie voor sociale samenhang* (Bevolkingstrends 2013, december 2013). Daarin schrijft onderzoeker Hans Schmeets dat 0,5 procent van de ondervraagden van de Gezondheidsenquête 2012 zich tot boeddhist rekent. Het CBS-percentage is afgezet tegen het bevolkingsaantal van alle Nederlanders van 20 jaar en ouder: ongeveer 13 miljoen autochtone en allochtone Nederlanders (bron CBS).

Dit getal staat in schril contrast met de '170.000 boeddhisten' die de BUN en de BOS inzetten om de grootte van hun achterban en aanhang te kwantificeren. Dit getal staat als een van vier mogelijke groottes voor het eerst in de tweede aanvraag van de BUN voor een zendmachtiging van een publieke omroep (29 oktober 2010).

Schmeets bevestigt de conclusie over de 65.000 boeddhisten. Volgens hem is het percentage gebaseerd op de volwassen bevolking (18 jaar en ouder). Hij stelt dat dit percentage ook kan worden losgelaten op de groep jongeren van 0 tot 17 jaar. Deze rekensom levert voor de totale Nederlandse bevolking dan ongeveer 84.000 autochtone en allochtone Nederlanders op die zich als boeddhist ziet.

‘Maar er zijn marges, dus de aantallen zijn schattingen op basis van een steekproef’. Schmeets is, behalve medewerker aan het CBS, sinds april 2008 als bijzonder hoogleraar Sociale Statistiek verbonden aan de Universiteit Maastricht. De CBS-onderzoeker die zich in algemene termen uitsprekt over de rol van religie en kerksheid bij de sociale samenhang, vindt het ‘lastig’ dit nu met betrekking tot het boeddhisme te doen. Hij sluit echter niet uit dergelijke verbanden te gaan verkennen op basis van de geaggregeerde data en/of andere bestanden.

65.000 of 170.000?

Het CBS-aantal van 65.000 boeddhisten kan worden gerelateerd aan verschillende initiatieven waarin de '170.000 boeddhisten' is gebruikt. Niet alleen de zendmachtigingsaanvraag is hiermee onderbouwd. Het ministerie van Onderwijs heeft ook deze norm gebruikt om de VU € 1,3 miljoen te geven voor de opleiding tot boeddhistisch geestelijke verzorger (de *chaplain*-opleiding).

De constatering van het CBS heeft gevolgen voor de opvolger van de BOS en de werkgelegenheid voor de VU-studenten. Het personeel van de BOS die per 31 december 2015 uit de ether verdwijnt, is nu bezig met de eigen toekomst. Er is een donateursactie gaande, er wordt nagedacht over het zelfstandig produceren van boeddhistische programma's na 2015 voor de publieke omroepen. Ze moeten daarbij rekening houden met de groottes van potentiële groepen kijkers en/of luisteraars.

Het CBS-aantal zegt eveneens iets over de werkgelegenheid voor de afgestudeerden van de VU-opleiding. Dezen krijgen van BUN en VU het arbeidsperspectief voor werk in de gevangenissen voorgehouden. Concreet betekent dit dat een deel van deze 65.000 Nederlanders tot hun 'klanten' gaan behoren. De vraag is hoeveel dit er zijn.

Serie onderzoeken

In de afgelopen decennia hebben boeddhisten, hun organisaties en onderzoekers die onder meer voor koepelorganisatie BUN en omroeporganisatie BOS studies naar de aantallen boeddhisten verrichtten, een breed spectrum aan getallen gepubliceerd. Het ging dan om mensen die affiniteit zeiden te hebben met het boeddhisme, wel eens informatie over dit onderwerp opzochten of zich daadwerkelijk tot boeddhist rekenden.

Acht onderzoekinstellingen hebben zich sinds 2005 gewaagd aan het in kaart brengen van de hoeveelheid boeddhisten in Nederland. Ze deden dit onder meer in opdracht van de BOS of zelfstandig zoals het CBS. Afhankelijk van de omschrijving 'boeddhist' variëren de tellingen tussen de 70.000 en 900.000 boeddhisten.

Het opvallende getal in alle onderzoeken is die '170.000 boeddhisten'. Onderzoekers van het Kaski (Radboud Universiteit Nijmegen), de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en het Sociaal-Cultureel Planbureau (SCP) en het ministerie van Onderwijs nemen het zonder controle van de BUN over.

- open boeddhisme • zet voor u de getallen, percentages en de onderzoeken op een rijtje.

Lees hier het uitgebreidere overzicht

[Onderzoeken aantallen boeddhisten in ons land 1973 – heden](http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/Onderzoeken-aantallen-boeddhisten-in-ons-land-1973-heden--open-boeddhisme-.pdf) (<http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/Onderzoeken-aantallen-boeddhisten-in-ons-land-1973-heden--open-boeddhisme-.pdf>)

• 1973 CBS Volkstelling

Het CBS turft tijdens zijn volkstelling 900 boeddhisten.

• 1996 – BUN zendmachtigingsaanvraag (I)

De BUN schrijft aan het Commissariaat voor de Media (CvdM) in haar eerste zendmachtigingsaanvraag voor een publieke boeddhistische omroep (28 november 1996) over aantallen boeddhisten. De unie komt met twee getallen: ongeveer 20.000 allochtone en ongeveer 13.000.

• 1999 BUN zendmachtigingsaanvraag (II)

De BUN dient op 29 oktober 1999 voor de tweede keer een aanvraag voor een zendmachtiging in. Per 1 januari 1999 ziet het bestuur onder leiding van Johan Niezing vier categorieën boeddhisten. De aantallen van aanhang en/of achterban schommelen tussen de 60.000 en 395.000.

2005 ASCoR

De Amsterdam School of Communications Research (ASCoR) aan de Universiteit van Amsterdam ondervraagt voor de BOS ruim 300 mensen naar hun interesse voor spiritualiteit en geestelijke verdieping. De onderzoekers wagen zich vanwege de grote verschillen in de doelgroep niet aan de grootte van de BOS-doelgroep.

2006 BUN

Tijdens de algemene ledenvergadering van de BUN (8 april 2006) passeren volgens de notulen verschillende aantallen boeddhisten de revue: 70.000, 100.000, 250.000 en 450.000. 'Niemand weet het precieze aantal', schrijft het BUN-bestuur in zijn notulen.

2006 WRR

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) publiceert in het onderzoeksrapport *Geloven in het publieke do-*

mein het aantal van 170.000 boeddhisten. WRR-bron is Kaski, het onderzoeksbureau van de Radboud Universiteit (RU) in Nijmegen. Kaski noemt op zijn beurt de BUN als bron. Het getal staat in de tweede poging van de BUN (29 oktober 1999) om een zendmachtiging voor een publieke omroep te krijgen.

2008 SCP (I)

Onderzoekers Esther van den Berg en Joep de Hart van het Sociaal-Cultureel Planbureau (SCP) komen in het rapport *Maatschappelijk organisaties in beeld* eveneens met hetzelfde aantal van 170.000 boeddhisten op de proppen (bronnen: Kaski en BUN). Van den Berg en De Hart plaatsen wel een kritische kanttekening bij dit aantal boeddhisten.

2008 Kaski (I)

Gert de Jong en Joris Kregting van het Kaski bevragen voor het Allerzielen-televisieprogramma van de KRO 'Ode aan de dode' (2 november 2008, presentatie Yvon Jaspers) 500 Nederlanders hun opvattingen over dood, overlijden en uitvaart. In het *Opinieonderzoek over dood en uitvaart* staat dat 0,1% van de ondervraagden zich tot het boeddhisme rekent.

2010 NIPO

NIPO-onderzoeker Paul Hek meldt in het rapport *Resultaten Enquête Boeddhisme in Nederland* (opdrachtgever BOS) drie getallen: 847.000 Nederlanders (6,7%) van 18 jaar en ouder zeggen affiniteit met het boeddhisme te hebben, ruim 516.000 van hen (60%) voelt zich boeddhist, en 900.000 Nederlanders (7,3%) zeggen 'wel eens' naar informatie over het boeddhisme te zoeken. De BOS concludeert daarop in de zendmachtigingsaanvraag 2010-2015 dat Nederland 900.000 boeddhisten van 18 jaar en ouder telt.

'Het boeddhisme is daarmee de grootste religieuze stroming in Nederland na het christendom en de derde levensbeschouwelijke stroming na christendom en humanisme', aldus de BOS.

2012 Kaski (II)

Onderzoeksbureau

reau Kaski evalueert voor het Ministerie van Veiligheid en Justitie de BUN als zendende instantie. De evaluatie is verplicht gesteld in de tijdelijke erkenning door het ministerie in verband met de verwerking van de boeddhistische geestelijke verzorging voor de ministeriële Dienst Geestelijke Verzorging (DGV). Eén criterium voor permanente erkenning is de representativiteit van de BUN. Het Kaski geeft de BUN hiervoor een onvoldoende en adviseert staatssecretaris Fred Teeven (Veiligheid en Justitie, VVD) de koepel tijdelijk te erkennen. Teeven erkent de BUN permanent.

2013 CBS

Onderzoeker Hans Schmeets publiceert in *Het belang van religie voor sociale samenhang* (Bevolkingstrends 2013, december 2013) een percentage van een half procent van alle Nederlanders van 18 jaar en ouder die zich tot het boeddhisme rekent. Dit komt neer op ongeveer 65.000 Nederlanders. Dit aantal loopt op tot ongeveer 84.000 als ook de groep 0-17 jaar wordt meegerekend. De getallen zijn inclusief de allochtone Nederlanders.

2014 SCP (II)

Het SCP publiceert het rapport *Geloven binnen en buiten verband* van Joep de Hart. Hij is mede-auteur van het SCP-rapport uit 2008: *Maatschappelijk organisaties in beeld*. In het meest recente rapport noemt hij weer het aantal van 170.000 boeddhisten. Hij geeft geen bron voor dit getal bij. De kritische kanttekening uit 2008 vermeldt hij niet.

Lees hier het overzicht

[Onderzoeken aantallen boeddhisten in ons land 1973 – heden \(http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/Onderzoeken-aantallen-boeddhisten-in-ons-land-1973-heden--open-boeddhisme-.pdf\)](http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/Onderzoeken-aantallen-boeddhisten-in-ons-land-1973-heden--open-boeddhisme-.pdf) *

CBS-studie in vogelvlucht

- Definitie boeddhisme: CBS laat de respondenten zelf bepalen tot welke kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering ze zichzelf rekenen. Dit wordt de ééntrapsvraag genoemd. Ze krijgen tien mogelijkheden. De optie 'boeddhist' staat op 9. Bij een tweetrapsvraag wordt eerst gevraagd of men gelovig is, daarna volgt de vraag wat men gelooft.
- Bron onderzoek: CBS gebruikt data van de Gezondheidsenquête 2012. Deze wordt sinds 2010 elk jaar gehouden. De vraag is in 2010 voor het eerst in dit onderzoek opgenomen. Het CBS wil zo de nieuwe statistische categorieën voor joden, hindoes en boeddhisten kunnen maken.
- Vervolg studie: dit jaar komt een vervolgrapportage over de nieuwe classificatie.
- Uitbreiding studie: Het CBS wil in de toekomst cijfers uit de Enquête Beroepsbevolking gebruiken om de relatie tussen religie en sociale samenhang in kaart te brengen.

Effect onderzoek aantallen

- Sinds 2005 staan in acht onderzoeken (ASCoR, WRR, 2x SCP, NTS-NIPO, 2 x Kaski, CBS) verschillende conclusies over de omvang van boeddhisten in Nederland.
- De hoogte van het aantal boeddhisten is van belang.
- De BUN gebruikte ze om met de BOS een zendmachtigingsaanvraag te onderbouwen, om een universitaire opleiding (boeddhistisch geestelijk verzorger, VU) mee te helpen realiseren en om een financiële injectie hiervoor (€ 1,3 miljoen, ministerie Onderwijs) mee te helpen verkrijgen.
- Toenmalig staatssecretaris Halbe Zijlstra (Onderwijs, VVD) baseerde zijn toekenning van de € 1,3 miljoen op onder meer het aantal boeddhisten dat in het WRR-rapport (2006) staat.
- Voor de denominatie boeddhisme is binnen het ministerie van Veiligheid en Justitie de Dienst Boeddhistisch Geestelijk Verzorging opgericht. Hoofd is oud-voorzitter van de BUN Theo Alkemade (Varamitra). Het is onduidelijk in welke salarisschaal hij zit en hoe groot zijn aanstelling als ambtenaar is.
- De BOS krijgt voor de verzorging van radio- en tv-uitzendingen en internet-activiteiten per jaar ruim € 2 miljoen. Dit betekent sinds de oprichting van de BOS in 1999 de toekenning van ongeveer € 28 miljoen aan publiek geld.

Lees ook

- **Onderzoeken aantallen boeddhisten in ons land 1973 – heden** (<http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/Onderzoeken-aantallen-boeddhisten-in-ons-land-1973-heden--open-boeddhisme-.pdf>) (pdf)
- **CBS – Het belang van religie voor sociale samenhang** (<http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/C29AB889-FF8B-468F-AC74-FCB9D6B7E789/0/20131204b15art.pdf>) (pdf)
- **Factcheck – Telt Nederland 170.000 boeddhisten?** (<http://openboeddhisme.nl/factcheck/hoeveel-boeddhisten-zijn-er/>) • **Serie – BOS bepaalt koers alleen** (<http://openboeddhisme.nl/bos-1-de-confrontatie/>) (4 delen)
- **CBS – Vragenlijsten Gezondheidsenquête 2010-2013** (<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/gezondheid-welzijn/methoden/dataverzameling/overige-dataverzameling/2011-ge2010-vragenlijsten.htm>)
- **ASCoR – Meer spiritualiteit in de media** (<http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/Ascor-Meer-spiritualiteit-in-de-media-oktober-2005.pdf>) (pdf)
- **BUN – Notulen ALV BUN 8 april 2006** (<http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/19012012-Verslag-Algemene-Ledenvergadering-Boeddhistische-Unie-8-april-20061.pdf>) (pdf)
- **WRR – Geloven in het publieke domein** (<http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/WRR-Geloven-in-het-Publieke-Domein.pdf>) (pdf)
- **SCP – Maatschappelijke organisaties in beeld** (http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2008/Maatschappelijke_organisaties_in_beeld)
- **Kaski – Opinieonderzoek over dood en uitvaart** (<http://www.facultatieve.com/viewer/file.aspx?fileinford=4363>)
- **TNS-NIPO – Enquête Boeddhisme in Nederland** (<http://openboeddhisme.nl/wp-content/uploads/TNS-NIPO-Resultaten-Enquete-Boeddhisme-in-Nederland.pdf>) (pdf)
- **Kaski – Evaluatie Boeddhistische Unie Nederland** (http://www.ru.nl/kaski/virtuele_map/publicaties/)
- **SCP – Geloven binnen en buiten verband** (http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Geloven_binnen_en_buiten_verband)